

Boekbesprekingen

Kruijthoff, Dirk. 2023. "Healing after Prayer, an Interdisciplinary Case Study." Proefschrift, Vrije Universiteit Amsterdam.

In zijn dagelijkse werk als arts werd de auteur van deze dissertatie geconfronteerd met een opmerkelijke genezing na gebed. Hoewel aanvankelijk sceptisch, wekten deze en andere gelijksoortige gebeurtenissen zijn interesse om dit fenomeen te onderzoeken. Daarom nam Kruijthoff contact op met deskundigen van de Vrije Universiteit. Er werd een begeleidingsteam gevormd bestaande uit een theoloog, een medicus/filosoof, en twee deskundigen op het terrein van kwalitatief onderzoek, dat tezamen met hem een onderzoeksvoorstel opstelde, wat kon resulteren in een proefschrift. Kruijthoff, zelf christen, beschouwt deze studie ook als een persoonlijke zoektocht: 'A search how to relate myself to the Christian faith and to science at the same time' (p. 20).

Een aantal in het proefschrift opgenomen hoofdstukken werd eerder gepubliceerd in wetenschappelijke tijdschriften, waarbij Kruijthoff meestal als eerste auteur wordt vermeld. Zij worden in dit boek van een inleiding en twee concluderende hoofdstukken, waarin gereflecteerd wordt op het onderzoek(smateriaal), voorzien. In het hiernavolgende geef ik globaal aan waar het in deze publicatie over gaat, bespreek de belangrijkste resultaten, waarna enig commentaar volgt.

Na eerst een verkennend onderzoek in de literatuur en andere relevante bronnen te hebben gedaan, konden de onderzoeksvragen worden aangescherpt en het onderzoeksvoorstel worden geformuleerd. Besloten werd een studie te doen naar casussen waar sprake was van genezing na gebed, waarbij medische data van voor en na de genezing en de persoonlijke ervaringen van de deelnemers of participanten (patiënten) in het onderzoek werden vergeleken.

Eerst worden de algemene resultaten besproken. Het onderzoeksteam selecteerde 27 casussen uit 83 gevonden casussen, die aan een medisch beoordelingsteam werden voorgelegd. Die gaven 11 daarvan het oordeel 'opmerkelijk'. Geen ervan werd beoordeeld als medisch onverklaarbaar. Opvallend resultaat was dat bij nagenoeg alle participanten sprake was van hetzelfde ervaringspatroon: een plotselinge en onverwachte verbetering van de ziekte, vrij direct na het gebed. Waar het gebed plaatsvond (persoonlijk thuis, in de kerk of in een speciale gebedsdienst) maakte hierbij niet uit. De participanten verklaarden de genezing door een goddelijke ingreep, die 'heel de mens' betrof, zowel lichaam, ziel als geest. De genezing bracht ook persoonsverandering met zich, de ondervraagden gaven aan minder gericht te zijn op materiële waarden.

In de volgende drie hoofdstukken komen gedetailleerde casestudies aan de orde, over respectievelijk a) een genezing van de ziekte van Parkinson, b) drie genezingen van doofheid, en c) diepte-interviews met de deelnemers wier genezing door het medisch

beoordelingsteam als opmerkelijk was beoordeeld. Bij alle casussen komt de discrepantie tussen de medische data (objectieve) en ervaringsdata (subjectieve) duidelijk naar voren. De conclusie van het onderzoeksteam is dat de medische data niet toereikend zijn om de genezingservaringen te begrijpen. De genezing gaat volgens de participanten verder dan enkel het herstel van de kwaal. Gepleit wordt voor een horizontale epistemologie waar beide soorten data (expertkennis en ervaringskennis) even zwaar wegen en er dus geen hiërarchie tussen beide wordt aangebracht.

In de twee volgende hoofdstukken wordt gereflecteerd op de resultaten. Kan de theologie ons woorden geven voor genezingservaringen? Vergelijking met genezingverhalen in de Bijbel en in de kerkgeschiedenis maakt duidelijk dat daar dezelfde taal wordt gebruikt als de deelnemers/patiënten gebruiken voor hun genezing op gebed. Het belang van de horizontale epistemologie wordt nog eens benadrukt, alsmede het hanteren van een breder ziektebegrip en van een dialoog tussen wetenschap en religie.

Het werk van Kruijthoff en zijn onderzoeksteam dwingt bewondering af, zowel inhoudelijk als methodologisch. Het geeft goed inzicht in het fenomeen gebedsgenezing en levert door het zorgvuldig verrichte onderzoek zowel kwalitatieve als medische betrouwbare data. De vergelijking tussen de subjectieve ervaringsdata en de objectieve medische data levert bovendien een interessante bijdrage aan de discussie over lichaam en geest, en over religie en wetenschap. Dat ook voor de medische wetenschap ervaringsdata van groot belang zijn bij gebedsgenezing is door dit onderzoek zonder twijfel aangetoond. Of daarmee ook een pleidooi voor een horizontale epistemologie gerechtvaardigd is, lijkt mij twijfelachtig. Daarvoor zijn de beide databronnen te ongelijksoortig. Het vasthouden aan een zekere mate van hiërarchie tussen de beide bronnen, hoeft het serieus nemen van de ervaringsdata niet uit te sluiten.

Een in het oog springend resultaat van deze studie, zo wordt gesteld, is dat bij alle participanten sprake is van een gelijk ervaringspatroon. Hun ervaringen komen overeen met genezingsverhalen in de Bijbel en in de kerkgeschiedenis. De auteur(s) spreken van een opvallende gelijkenis. Dat mag zo zijn, maar verwonderlijk is dat volgens mij toch niet. Immers, het merendeel van de participanten heeft een christelijke achtergrond en is derhalve bekend met de genezingsverhalen uit de Bijbel. Daaraan zullen zij hun eigen ervaringsverhaal hebben gemodelleerd.

Bovenstaande laat onverlet dat dit boek een belangrijke bijdrage levert aan ons inzicht in gebedsgenezing en aan het debat over religie en wetenschap. Het gaat om een thema dat tot nu toe nog weinig is bestudeerd. Hopelijk is dit onderzoek ook een aansporing tot vervolgonderzoek.

Lammert Gosse Jansma
(Veenwouden)